

SF

erikas

Isaac Asimov
**FONDO
PRELIUDIJA**

463 PASAULINĖS FANTASTIKOS AUKSO FONDAS

Knjgute.lt

Isaac Asimov
FONDO PRELIUDIJA

Mokslinės fantastikos romanas

Galaktikos Imperija, kurioje yra 25 milijonai planetų, atrodo kaip niekad stipri ir galinga. Nėra Visatoje jėgos galinčios kelti jai grėsmę. Deja, deja.

Tik vienas žmogus, jaunasis Haris Seldonas, miglotai suvokia, jog Imperijoje jau įsimetė puvimo užkratas. tačiau kaip tą įrodyti, kaip surasti? Tai galėtų nustatyti naujas mokslas - psichoistorija, kurios metmenys, pasirodo, jau klostosi Hario Seldono galvoje...

"Fondo" epopėja - žymiausia mokslinės fantastikos serija.

Iš anglų kalbos vertė VLADA BAUBONIENĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
463 tomas. Serija įkurta 1990m.

Isaak Asimov - PRELUDE TO FOUNDATION
New York, Bantam Spectra, 1999
Copyright © by Isaak Asimov, 1989

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2009
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2012

1 skyrius

MATEMATIKAS

KLEONAS PIRMASIS - paskutinysis Galaktikos Imperatorius iš Antunų dinastijos. Gimė 11988 Galaktikos metais. Tais pačiais metais gimė ir Haris Seldonas. (Manoma, jog Seldono gimimo data, kurios tikslumu daug kas abejoja, beveik sutampa su Kleono. Yra duomenų, jog su valdovu Seldonas susipažino vos tik atvykęs į Trantorą.)

Užėmęs Imperatoriaus sostą (tai atsitiko 12010m., kai jis buvo vos dvidešimt dvejų), Kleonas Pirmasis valdė Imperiją išskirtinai ramiu laikotarpiu. Turint galvoje, kokie neramūs buvo laikai prieš jam žengiant į sostą, įsiviešpatavusią taiką ir ramybę galima laikyti išmintingo bei sumanaus jo sekretoriaus Edo Demerzelio nuopelnu, kuris taip vengė viešumo, jog tikslų duomenų apie šį

Žmogų išliko labai nedaug.

O pats Kleonas...

GALAKTIKOS ENCIKLOPEDIJA¹

1

Nusižiovavęs, Kleonas prabilo:

- Sakyk, Demerzeli, gal kartais girdėjai apie žmogų vardu Haris Seldonas?

...Kleonas valdė jau daugiau nei dešimtmetį ir kartais (ypatingai svarbiomis progomis), apsiėmęs paradiniais drabužiais su visomis regalijomis, atrodydavo tikrai įspūdingai - galin gas valdovas panašus į holografinį atvaizdą sienos nišoje už savo nugaros. Atvaizdas buvo pateiktas taip, kad esančių kitose nišose Kleono protėvių figūrų fone atrodytų kiek galima palankiau.

Atvirai sakant, paveikslas nelabai atitiko realybę. Kaštoniniai Imperatoriaus plaukai nebuvo tokie vešlūs; dešinysis viršutinės lūpos kraštas nuleistas, kairysis kiek pakeltas. Dėl

---

¹ Visos citatos, leidėjams sutikus, paimtos iš Galaktikos Enciklopedijos 116 leidimo, pasirodžiusio 1020 metais Terminuse. Jį išleido Galaktikos Enciklopedijos leidykla.

nesuprantamų priežasčių šių apmaudžių smulkmenų paveiksle nesimatė... Be to, jei Imperatorius atsistotų šalia savo statulos, kurios ūgis buvo metras aštuoniasdešimt trys centimetrai, būtų akivaizdu, jog iš tiesų valdovas kiek žemesnis... ir ne toks lieknas.

Bet paveikslas atsirado tada, kai Kleonas buvo ką tik karūnuotas. Žinoma, tada jis buvo jaunesnis. Nors jis ir dabar atrodė neblogai. Laisvomis nuo oficialių ceremonijų valandomis jo veidas retsykais nušvisdavo paprastu žmogišku gerumu bei švelnumu.

Demerzelis labai mandagiai bei pagarbiai atsakė:

- Haris Seldonas? Šitas vardas man nieko nesako, sere. Ar verta juo pasidomėti?

- Vakar vakare man apie jį papasakojo mokslo ministras. Pamaniau, gal tu ką nors žinai apie tą jaunuolį.

Sekretorius vos pastebimai susiraukė, nes raukytis Imperatoriaus akivaizdoje niekam nevalia.

- Sere, mokslo ministrui pirmiausia derėjo apie tą žmogų pranešti *man*. Juk aš Vyriausybės sekretorius. Jei kiekvienas ministras užvers jus informacija...

Kleonas kilstelėjo ranką, ir sekretorius išsyk nutilo.

- Na, Demerzeli, kartais nebūtina laikytis formalumų. Tiesiog sutikau ministrą priėmime, ir jis pradėjo pasakoti. Negalėjau pertraukti jo, pats supranti. Žinai, aš nepasigailėjau - informacija pasirodė man pikantiška ir įdomi.

- Kokia prasme, sere?

- Matai, tie seni geri laikai, kai klestėjo mokslas, ypač matematika, jau praėjo. Maniau, jog viskas jau atrasta. Bet, pasirodo, ir dabar dar gali atsitikti kai kas įdomaus. Bent jau mane tu įtikino.

- Sere, ar jus įtikino mokslo ministras?

- Taip. Jis man pasakė, jog Haris Seldonas kalbėjo matematikų kongrese, Trantore. Jie kartą per dešimtmetį vis dar rengia kongresus. Seldonas tikino įrodęs, jog galima numatyti ateitį... matematiškai.

Demerzelis leido sau šyptelėti.

- Manau, jog arba mokslo ministras suklydo, kažko nesuprato, arba klysta tas matematikas. Ateities pranašystės - tai vaikiškos pasakaitės.

- Tu taip manai? Bet juk žmonės tuo tiki.

- Sere, žmonės daug kuo tiki.

- Bet jeigu jie *tu* tiki, net nesvarbu, ar pra-

našystės tikslios. Jei tas matematikas išpranašaus, jog aš valdysiu ilgai ir sėkmingai, o Imperija suklestės... hm-m-m... kas čia blogo, leisk paklausti?

- Išgirsti tokią pranašystę, žinoma, malonu, bet kokia iš to nauda, sere?

- Kokia nauda? Labai didelė! Svarbiausia, kad tauta tuo patikėtų. Tai jau labai daug. Daugybė pranašysčių išsipildo tik todėl, kad žmonės tuo tiki. Ar tik ne tu pats kadaise man apie tai kalbėjai?

- Turbūt, sere, - pripažino Demerzelis. Jis įdėmiai žiūrėjo į Imperatorių svarstydamas, ar verta jam prieštarauti, ar leisti monarchui išsikalbėti. - Bet jeigu taip, pranašu galima pasirinkti bet ką.

- Žmonės bet kuo nepatikės. O štai matematikas, galintis pagrįsti savo teiginį gausybe įmančių formulių ir apipinti nesuprantama terminologija, visai kas kita. Vargu, ar kas jį supras, tačiau patikės beveik kiekvienas.

- Sere, - Demerzelis pagarbiai nulenkė galvą, - jūsų išmintis, kaip visada, neprilygstama. Mes gyvename neramiais laikais, todėl būtina siekti taikos ir ramybės, tuo labiau, kai galima tą padaryti nenaudojant nei ginklų, nei pinigų.

Tačiau ankstesni panašūs bandymai nedavė teigiamų rezultatų.

- Būtent, - patenkintas atsakė Imperatorius. - Surask tą Harį Seldoną. Ne kartą tvirtinai, jog tavo rankose visos mūsų neramaus pasaulio gijos - netgi tos, kurios man nepasiekiamos. Tai truktelėk vieną jų ir atgabenk man šitą matematiką.

- Klausau, sere, - pasakė Demerzelis. Jis ir pats jau pastebėjo Seldoną ir dabar mintyse dėkojo mokslo ministrui už tai, kad šis atliko jo darbą.

2

Tuo metu Haris Seldonas neatrodė išskirtinai įspūdingai. Jis buvo Imperatoriaus Kleono bendraamžis - trisdešimt dvejų metų juodaplaukis vyriškis, nedidelio ūgio, švelnios lygios odos, linksmo veido. Rengėsi, kaip tikras provincialas.

Vėliau... tie žmonės, kurių vaizduotėje Haris Seldonas buvo legendinis herojus, mitinis pusdievis, šitą žmogų matė žilą, raukšlių išvagotu veidu, su išmintinga šypsena lūpose, sėdintį invalido vežimėlyje... Bet dabar Seldonas buvo būtent koks, kaip čia aprašytas.

Iš prigimties linksmas, žvalus, šiomis dienomis jis jautėsi ypač laimingas - juk jam teko garbė kalbėti kongrese. Be to, jo pranešimas atkreipė kai kurių žmonių dėmesį. Pats senis Osterfitas linktelėjo jam ir pagyrė: "Išradinga, jaunuoli. Labai išradinga." Osterfito lūpose tai skambėjo kaip didžiausias pagyrimas. Geriau nebūna.

O dabar įvykiai pasisuko dar labiau netikėtai, ir Seldonas net nežinojo džiaugtis tuo ar nerimauti.

Priešais jį stovėjo aukštas jaunuolis, vilkintis karinę uniformą. Jo uniforminę striukę puošė emblema "Erdvėlaivis ir Saulė".

- Leitenantas Albanas Velis, - prisistatė Imperatoriškos gvardijos kariškis. - Ar galite eiti su manimi, sere?

Jis, žinoma, buvo ginkluotas. Už durų stovėjo dar du gvardiečiai. Seldonas suprato neturįs pasirinkimo, tačiau bent jau paklausti jis turi teisę!

- Pas Imperatorių? - išlemeno jaunuolis.

- Į Rūmus, sere. Man įsakyta jus atvesti.

- Bet kas atsitiko?

- Man nieko nepaaiškino, sere. Tik leido suprasti, jog privalau jus atvesti.

- Bet tai primena areštą, o aš niekuo nenusikaltau.

- Aš įvertinčiau kiek kitaip: įsivaizduokite, kad jums skirta garbės palyda. Viskas būtent taip ir atrodys, jei nedelsdama eisite su manim.

Seldonas pakluso. Tik tvirčiau sučiaupė lūpas, tarsi mėgindamas neleisti išsprūsti netinkamam klausimui, linktelėjo ir žengė pirmyn. Nejautė jokio džiaugsmo, nors galbūt jo laukė susitikimas net su pačiu Imperatoriumi ir imperatoriškos pagerbimo ceremonijos. Jis buvo pasirengęs tarnauti Imperijai - visiems jos pasauliams, skatinti jų klestėjimą, saugoti ramybę. Imperijai, bet ne Imperatoriui.

Leitenantas žingsniavo priekyje, du gvardiečiai juos lydėjo. Žygiuodamas koridoriumi, Seldonas šypsojosi žmonėms, stengdamasis neparodyti, jog kažkas negerai. Prie viešbučio jų laukė vyriausybinių automobilis. Seldonas neatsispyrė pagundai ir paglostė delnu prabangią sėdynę - tokiu automobiliu jam niekada neteko važiuoti.

Mašina važiavo vienu iš pačių prabangiausių Trantoro rajonų. Čia kupolas buvo toks aukštas, jog susidarė įspūdis, kad jo apskritai nėra, ir kiekvienas, netgi Haris Seldonas, gimęs ir

užaugęs atviroje planetoje, galėjo prisiekti, kad jokie kupolo čia niekada nebuvo. Nei saulės, nei šešėlių, tačiau viskas užlieta šviesa, ir oras gaivus bei skaidrus.

Netrukus viskas pasikeitė, kupolas pasidarė žemėnis, priartėjo sienos, ir automobilis nėrė į uždarą tunelį, kurio sienas puošė "Erdvėlaviai ir saulės". Seldonas nusprendė, kad jie važiuoja tik aukštiems pareigūnams skirta trasa.

Bet staiga tunelis baigėsi. Nučiuožė į šalį masyvios durys, ir automobilis išlindo į atvirą erdvę. Trantore buvo vienintelė žemės salelė, nepaslypta po kupolu - du šimtai penkiasdešimt kvadratinų kilometrų. Čia stovėjo Imperatoriaus Rūmai. Seldonas seniai svajojo čia patekti, žinoma, ne dėl Rūmų - čia buvo Imperijos Universitetas, o svarbiausia - Galaktikos Biblioteka.

Ir štai kas įdomu: palikęs Trantoro pasaulį ir atsidūręs ten, kur auga miškai, įveisti parkai, jis pamatė debesimis apgaubtą dangų ir susigūžė nuo šalto vėjo dvelksmo. Jaunuolis spustelėjo mygtuką ir uždarė automobilio langą.

Oras buvo prastas.

Seldonas nesitikėjo pamatyti paties Imperatoriaus. Geriausiu atveju, jo laukė susitikimas su koku nors ponu, kuriam leista kalbėti Imperatoriaus vardu.

Turbūt nedaug yra žmonių, kuriems nusišypsojo laimė išvysti gyvą Imperatorių? Ne holo- vizoriaus ekrane, o pamatyti savo akimis... tokį, kurį galima net paliesti. Imperatorius beveik niekada nepalikdavo savo salelės, kuria dabar kaip tik ir riedėjo Seldoną vežantis automobilis.

Dvidešimt penki milijonai apgyvendintų pasaulių, kiekviename jų maždaug po milijardą gyventojų, gal net ir daugiau, ir kam gi iš Galaktikos Imperijos laimingųjų teko pamatyti gyvą Imperatorių? Kiek tokių buvo? Tūkstantis?

Nors, kam tai rūpi? Juk Imperatorius viso labo tik Imperijos simbolis, panašiai kaip "Erdvėlaivis ir Saulė", tik dar mažiau realus. Imperija dabar šį tą reiškė tik kariškiams bei valdininkams, jų visur knibždėte knibždėjo, žmonėms ta našta tapo nepakeliama. Tautai jie ir buvo Imperija - jie, o ne Imperatorius.

Todėl Seldonas nuoširdžiai nustebo, kai jį at-

vedē į nedidelį kambarį, kur jo laukė jaunas vyriškis, sėdintis ant stalo krašto ir nerūpestingai maskatuojantis koja, - labai jau paprastas ir draugiškas jam pasirodė šitas valdininkas. Vaikinas iš patirties žinojo, jog Imperijos citadelėje visi aukštas pareigas užimantys ponai atrodo niūrūs, pavargę, tarsi jų pečius būtų užgulusi nepakeliamų rūpesčių našta. Ir keisčiausia, kad kuo žemesnio rango buvo valdininkas, tuo rūstesnis atrodė jo veidas, kai jis žvelgdavo į lankytoją.

Turbūt šitas tipas pasiekė tokių hierarchijos aukštumų, tiek išsimaudė valdžios spinduliuose, kad nejaučia jokio noro menkinti jų spindesį ir užsimaukšlinti rūstybės kaukę.

Seldonas nenutuokė, kaip jam derėtų elgtis, todėl nusprendė leisti kalbėti tam, kas jį čia pakvietė.

Ir vyriškis prabilo:

- Jūs esate Haris Seldonas, - pasakė jis. - Matematikas?

Seldono atsakymas buvo trumpas:

- Taip, sere.

Haris akivaizdžiai laukė kito klausimo.

Vyriškis mostelėjo ranka.

- Derėtų kreiptis ne "sere", o "Jūsų šviesybe",

tačiau negaliu pakęsti oficialumo, pavargau nuo jo. Mudu esame vieni, todėl mielai leisiu sau atsipalaiduoti. Sėskitės, profesoriau.

Sunkiai tikėdamas savo ausimis, Seldonas pagaliau suvokė, jog priešais jį pats Imperatorius Kleonas Pirmasis, ir ne juokais išsigando. Dabar, atidžiau įsižiūrėjęs, jis pastebėjo panašumą... Panašų Kleoną jam teko matyti informacinėje laidoje. Tačiau holovizijoje Imperatorius atrodė kitaip: visada oficialus, kiek aukštesnis, akmeniniu veidu...

O čia - visai paprastas žmogus. Tai bent...

Seldonas suakmenėjo.

Imperatorius kiek paniuro ir, kaip pratęs įsakinėti žmogus, pamiršęs, jog ketino apsimesti demokratišku, nepatenkintas ištarė:

- Juk liepiau jums sėstis. Štai čia. Ir greičiau.

Seldonas, netaręs nė žodžio, atsisėdo.

Kleonas nusišypsojo.

- Taip jau geriau. Dabar mudu galėsime žmoniškai pasikalbėti. Jokių oficialumų, ar ne taip?

Matematikas atsargiai pasakė:

- Jei Jūsų Imperatoriška Šviesybė taip sako, vadinasi, taip ir yra.

- Na, nereikia šitų nesąmonių, profesoriau....